

Vetrne elektrarne: Škotske plešoče gigadame

Škotska vlada želi čim več obnovljivih megavatov, za to pa potrebuje lokalno podporo.

[Barbara Primc](#), [Deloindom](#)

ned, 03.11.2013, 15:00

Dve leti so potrebovali za pridobitev vseh dovoljenj, saj je bilo treba med drugim opraviti meritve hitrosti vetra na zemljišču, predvidenem za postavitev vetrnic, ki je sicer v lasti lokalne skupnosti.

Vse foto:
Barbara
Primc

Na pobočjih jugozahodno od Glasgowa se razprostira polje približno 160 vetrnic.

Na pobočjih jugozahodno od Glasgowa, v kraju Neilston, se razprostira polje približno 160 vetrnic. Večina jih je v lasti javnega energetskega podjetja, lastništvo štirih pa si delita zasebno podjetje in lokalna skupnost. Gre za prvi primer takšnega partnerstva na Škotskem, pobudo zanj pa so dali – domačini.

Štiri plešoče gigadame, kot so jih ljubkovalno poimenovali, visoke 110 metrov, bodo na leto proizvedle približno 10 megavatnih ur električne energije. To je dvakrat več, kot je porabi Neilston, majhno mesto s približno 5500 prebivalci in s svojo župnijo, ki jo pisni viri prvič omenjajo že leta 1136. Del dobička od elektrike, prodane v javno omrežje, se od letošnjega maja, ko so vetrnice začele delovati, steka tudi na račun lokalne skupnosti – na njem se bo v dvajsetih letih, tolikšna je pričakovana življenjska doba vetrnic, tako nabrali približno 10 milijonov funtov, torej dobrih 11,8 milijona evrov. »S tem denarjem bomo lahko uresničili številne projekte, s katerimi želimo oživiti naš kraj. Razvoj v nekdanj gospodarsko razmeroma močnem mestu se je namreč po propadu tekstilne industrije leta 1992 ustavil, glavni razlog za to pa je, kakopak, pomanjkanje denarja. Pri mestnih oblasteh smo morali za vsak funt malodane prosjačiti,« pojasni Pauline Gallagher, koordinatorka projektov v lokalnem razvojnem skladu. Gre za majhno organizacijo, nekakšno zadružno banko, ki so jo prebivalci Neilstona ustanovili na podlagi škotskega zakona, ki lokalnim skupnostim dovoljuje nakup zemljišča in pripadajočih objektov za svoje potrebe.

»Včasih so o vsem pomembnejšem odločali zgolj na vrhu, nas, domačinov, ni nihče nič vprašal, pa čeprav so sprejete odločitve pomembno vplivale na naše življenje v skupnosti,« pove sogovornica. Zdaj je drugače. Škotska vlada si je namreč v nacionalnem energetskega načrtu zadala cilj, da bo do leta 2020 vso potrebno električno energijo pridobila iz obnovljivih virov in vetrne elektrarne z več kot 3800 MW inštalirane moči ob koncu leta 2012 so očitno eno najpomembnejših orodij za doseg tega cilja. Zdaj iz obnovljivih virov pridobijo približno 40 odstotkov potrebne električne energije, največ v hidroelektrarnah in z vetrnimi turbinami. Glavnino prvih so zgradili v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja, druge so začeli pospešeno postavljati v zadnjem desetletju.

Več kot 2500 vlog

Inštalirana moč vetrnic na tej severni tretjini Britanskega otočja je že zdaj dvakrat večja kot v Angliji, Walesu in Severnem Irskem skupaj. Lani, denimo, so iz energije vetra proizvedli za 20 odstotkov več električne energije kot leto poprej, v zadnjih 18 mesecih pa so mestne oblasti na Škotskem prejele več kot 2500 vlog za postavitev novih vetrnih turbin.

Sicer redko naseljeno podeželje je razmeroma gosto posejano z vetrnicami, zaradi česar so člani konservativne stranke v škotskem parlamentu že sprožili razpravo o tem, da je treba gradnjo vetrnih elektrarn omejiti. Mestne oblasti so pri izdajanju dovoljenj praviloma zelo stroge, saj imajo vetrnice nezanemarljiv vpliv na okolje, v katerem stojijo, a njihova zavrnitev še ni zagotovilo, da vetrnice ne bo – obnovljivih megavatov lačna vlada bo zelo verjetno preglasila odločitev mestnega sveta. »Da se to ne bi

prepogosto dogajalo in da se polja vetrnic ne bi razmahnila vse do vrat domačinov, je nujno sodelovanje lokalnih oblasti,« poudarja Pauline Gallagher.

V Neilstonu, ki ga je desetčlanska skupina iz Slovenije obiskala v okviru mednarodne izmenjave prek programa Leonardo da Vinci (Energetskosvetovalni servis – ESS) in v organizaciji Vitre iz Cerknice, so se projekta, kot že rečeno, lotili zaradi pomanjkanja finančnih virov za projekte, s katerimi bi oživili svoj kraj. »Največ možnosti se je odpiralo prav pri rabi obnovljivih virov, saj naša vlada želi čim več obnovljivih megavatov, za to pa potrebuje podporo lokalnih skupnosti,« v smehu pove sogovornica, ki je pri postavitvi plešočih gigadam odigrala pomembno vlogo. Kot koordinatorka se je namreč močno angažirala tako pri pojasnjevanju someščanom, kaj dobrega lahko pričakujejo od partnerskega projekta, kot pri iskanju partnerja, s pomočjo katerega bi projekt uresničili. »Dejstvo je, da investitor za postavitev vetrnic ne potrebuje podpore lokalne skupnosti in skupnost od tega nima nobene koristi, mi pa smo želeli od tega nekaj imeti, zato smo poiskali investitorja, ki je bil pripravljen sodelovati,« pojasni.

Dve leti od ideje do uresničitve

Junija 2011 so idejo predstavili someščanom. Največ pomislekov je bilo glede vpliva vetrnic na okolje. Ne toliko zaradi nevarnosti, ki bi jo vetrnice pomenile za živali (pod tistimi, ki smo si jih ogledali, nismo videli nobene mrtve ptice, za ograjo, v neposredni bližini vetrnega polja, pa se je mirno pasla velika čreda krav). »Z okoljevarstveniki zdaj pravzaprav nimamo večjih težav, medtem ko so bili pred desetimi leti, na primer, zelo glasni.« Ljudi je bolj skrbelo, da je pokrajina že tako preveč »onesnažena« z vetrnicami in da bi nove le še bolj okrnile njeno lepoto. Na Finskem, denimo, jih ravno zaradi tega že umikajo z območij, kjer se »tepejo« z lokalno infrastrukturo, je bil eden izmed argumentov nasprotnikov. Drugi so nasprotovanje projektu utemeljevali s tem, da gre za nezanesljiv vir energije – vetrne turbine se namreč brez vetra ne vrtijo in takrat ne proizvajajo električne energije, v premočnem vetru pa se zaradi varnosti ustavijo.

Kakor koli, večina prebivalcev je projekt podprla. Razmeroma hitro in brez večjih težav so našli soinvestitorja in začeli raziskovati možnosti za financiranje svojega dela 15,6 milijona funtov (18,4 milijona evrov) vredne naložbe. Sprva so nameravali zbrati 49,9 odstotka potrebnih sredstev, a se je izkazalo, da je to pretrd oreh. Prostovoljci razvojnega sklada so vse leto trdo delali, na koncu jim je uspelo zbrati 950.000 funtov (dober milijon evrov), s čimer so lahko sofinancirali 28 odstotkov naložbe. Preostanek je zagotovilo zasebno podjetje, Carbon Free Developments, ki je zdaj večinski lastnik štirih vetrnic. Seveda se postavlja vprašanje, zakaj bi neko podjetje sploh želelo deliti dobiček z okoliškimi prebivalci. »Odgovor je preprost: ravno zato, ker je pokrajina že gosto posejana z vetrnicami, je dovoljenje za njihovo postavitev čedalje težje dobiti, zato je podpora lokalne skupnosti dobrodošla. Carbon Free Developments je razmeroma majhno podjetje, ki je imelo z našo podporo veliko večje možnosti za pridobitev dovoljenja,« pojasni Pauline Gallagher.

Lokalna skupnost oziroma lokalni razvojni sklad je večji del finančnih sredstev pridobil s posojilom po osem odstotni obrestni meri, ki ga morajo odplačati v desetih letih. »Odplačali ga bomo s prihodki od prodane električne energije, kljub temu bomo v teh desetih letih iz tega naslova dobili približno dva milijona funtov za uresničenje nekaterih drugih projektov. Prvi resnejši denar, če lahko tako rečem, pričakujemo leta 2018, do takrat pa bo glavnina naših prihodkov namenjena za poplačilo posojila. Celotna naložba naj bi se po naših izračunih povrnila v šestih letih,« pravi sogovornica.

Dve leti so potrebovali za pridobitev vseh dovoljenj, saj je bilo treba med drugim opraviti meritve hitrosti vetra na zemljišču, predvidenem za postavitev vetrnic, ki je sicer v lasti lokalne skupnosti. Oktobra 2012 so na pobočje jugozahodno od Glasgowa pripeljali vse sestavne dele za prvo vetrnico, gradnja vseh štirih je bila skupaj s priključitvijo na omrežje končana nekaj mesecev pozneje. Maja letos je štiri plešoče gigadame slavnostno predala v uporabo namestnica prvega ministra Nicole Sturgeon.

Zgolj za primerjavo: preden se je na Griškem polju pri Dolenji vasi zavrtela prva slovenska vetrnica, je minilo skoraj deset let.